

3/I/1945

L'esforç

A cabem de llegir, en un text de divulgació arqueològica recentment publicat, i que suposem que ha estat revisat per un corrector, "...les persones que havien lliurat denodadament perquè Barcelona i Catalunya tinguessin un museu arqueològic digne..." No sembla que es pugui dubtar, però, que l'adverbi "denodadament", que apareix en la frase transcrita, és un mot estrany a la nostra llengua; un castellanisme que hauria hagut d'ésser eliminat decididament en un text ben revisat. No el trobem pas recollit a tots els nostres vocabularis de barbarismes, però sí que figura inclòs en el d'Aureli Corrieila (juntament amb la forma adjectiva corresponent), que proposa de substituir-lo per *agosaradament* o *abrivadament*, així com, de fet, en el de S. Pey i Estrany, que indica només la forma adjectiva, "denodat", i que proposa de substituir-la per *intrèpid* o *brau*. Convé, així mateix, de veure les solucions proposades pels nostres diccionaris d'equivalències, cap dels quals, certament, no admet "denodat" ni "denodadament": *abrivat* (F. de B. Moll), *abrivat*, *intrèpid*, *brau* (Alberti), *abrivat*, *arait*, *coratjós* (Miracle). En total, doncs, tenim sis formes diferents per a substituir aquest castellanisme evident —sia l'adjectiu, sia l'adverbi—, encara que segurament no totes convindrien en el cas concret que ha originat aquest comentari. Si nosaltres fóssim a triar, tractant-se, com es tracta, d'una lluita en sentit figurat, optariem segurament per *ardidament* o *coratjosament*, o potser, amb preferència, per *aferrissadament* o *amb braó* —i no diem *esforçadament* perquè comprovem que els nostres diccionaris no recullen la forma adjectiva *esforçat*, que sembla que es pugui obtenir normalment del verb *esforçar-se*, talment com hem obtingut *obstinat* i, per tant, *obstinadament*, del verb *obstinar-se*.

Tornant a "denodat" i "denodadament", que ens podria fer veure, sense la informació suficient, és a dir, tenint únicament en compte la forma de les paraules, que es tracta d'uns castellanismes inacceptables? La cosa que més podria desvetllar les nostres sospites és l'existència del substantiu "denuedo", forma clarament no catalana, i d'on sembla provenir "denodado". Però Coromines diu el contrari: el nom ve de l'adjectiu, el qual prové de l'antic verb "denodarse", prolongament del llatí "denotare", que no ha passat al català sinó en la forma cuita *denotar*.

Albert Jané